

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 132/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 29. apríla 2008 predbežne prerokoval sťažnosť V. L., H., zastúpeného advokátom JUDr. J. D., Advokátska kancelária, P., vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom a rozhodnutím Okresného súdu Prievidza v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 42/2001 a postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Co 297/2006 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť V. L. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. marca 2007 doručená sťažnosť V. L., H. (ďalej len „sťažovateľ“), v ktorej namieta porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a rozhodnutím Okresného súdu Prievidza (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 42/2001 a postupom a rozhodnutím Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Co 297/2006.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že 12. júna 2002 doručil okresnému súdu žalobu, ktorou žiadal, aby okresný súd uložil odporcom povinnosť doplatiť mu náhradu za stratu na zárobku vrátane úrokov z omeškania za obdobie od 1. februára 2001. Sťažovateľ v žalobe tvrdil, že mesačné výplaty náhrady za stratu na zárobku mu boli od uvedeného dátumu krátené o sumu predpokladaného zárobku. V takomto postupe videl porušenie ustanovenia § 195 zákona č. 65/1965 Zb. Zákonníka práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“) platného a účinného v čase vzniku nároku na náhradu za stratu na zárobku, v ktorom je podľa neho uvedené, že *„z priemerného zárobku pred vznikom škody a valorizovaného sa môže odpočítať iba skutočný zárobok a invalidný dôchodok“*.

Podaním doručeným okresnému súdu 24. septembra 2004 zmenil svoj žalobný návrh v tom zmysle, že spresnil obdobie, za ktoré doplatky žiada (od 1. februára 2001 do 31. decembra 2003), ako aj dlžnú čiastku.

Vo vyjadrení, ktoré sťažovateľ na základe výzvy doručil 30. mája 2006 okresnému súdu, zdôraznil, že jeho nezamestnanosť do 28. marca 2003 (keď získal nové zamestnanie) bola spôsobená výlučne jeho ťažkým pracovným úrazom *„keby som úraz nebol utrpel, tak by ma B. dodnes zamestnávala“*.

Okresný súd rozsudkom č. k. 12 C 42/2001-153 zo 6. júla 2006 priznal sťažovateľovi náhradu za stratu na zárobku iba za dva mesiace predmetného obdobia, aj to nie vo výške ním požadovanej. Argumentoval rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vydaným v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 93/03, v ktorom najvyšší súd k otázke započítavania predpokladaného zárobku zaujal stanovisko, podľa ktorého *„skutočnosť, keď poškodený zamestnanec sa nemôže zamestnať v inom zamestnaní, ktoré by zodpovedalo jeho chorobe z povolania, zníženej pracovnej schopnosti len pre nedostatok pracovných miest, nie je spôsobené v príčinnej súvislosti s chorobou z povolania, ale situáciou na trhu práce. Nedostatok vhodných pracovných príležitostí je objektívnou okolnosťou a postihuje všetkých zamestnancov bez ohľadu na to, či ich pracovná schopnosť bola znížená chorobou z povolania, pracovným úrazom, alebo z iných príčin. Preto z dôvodu zodpovednosti za škodu pri pracovnom úraze, alebo chorobe*

z povolenia nemôže byť zamestnancovi nahradená ujma spočívajúca v tom, že tento zamestnanec nemôže pre nedostatok vhodných pracovných miest mať príjem z vlastnej zárobkovej činnosti. Inak by zamestnancovi bola odškodnená ujma k úhrade, ktorej náhrada za stratu na zárobku nemôže slúžiť, lebo zabezpečenie osôb, ktoré sa ocitli bez práce a príjmu upravujú osobitné predpisy.“.

V odôvodnení svojho rozhodnutia okresný súd následne vypočítal sumy náhrady za stratu na zárobku, ktoré sťažovateľovi mali byť vyplatené v žalovanom období. Vychádzal pritom z valorizovaných priemerných mesačných zárobkov sťažovateľa, od ktorých odpočítaval sumy čiastočného invalidného dôchodku najprv upraveného na základe zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 376/1996 Z. z. o úprave dôchodkov priznaných v roku 1997 a o zmene niektorých predpisov a pri výpočte za obdobia od apríla 2002 aj zvýšeného (valorizovaného). Okrem čiastočného invalidného dôchodku okresný súd odpočítal aj sťažovateľov „*príjem, ktorý po preradení u odporcu (...) naposledy dosahoval, teda príjem vo výške 8.549,- Sk (III. kvartál roku 1999). Ide o príjem, ktorý so zbytkom svojho pracovného potenciálu bol po úraze navrhovateľ (sťažovateľ, pozn.) spôsobilý u odporcu zarobiť.“.* Za obdobie od apríla 2003 okresný súd od sumy valorizovaného priemerného mesačného zárobku odpočítaval namiesto predpokladaného mesačného zárobku sťažovateľa jeho skutočný mesačný zárobok plynúci mu z nového zamestnania. Takto vypočítané sumy bolo napokon potrebné znížiť o 15 % vzhľadom na sťažovateľovu spoluvinu na vzniku pracovného úrazu.

Rozsudok okresného súdu napadol sťažovateľ odvolaním zo 16. augusta 2006. Odvolanie zdôvodnil nespravodlivosťou a nelogickosťou stanoviska, podľa ktorého „*zamestnávateľ nenesie zodpovednosť za náhradu za stratu na zárobku, keď poškodený zamestnanec sa nemôže zamestnať v dôsledku celkovej nezamestnanosti“.* Tento záver „*je v príkrom rozpore s ustanovením §-u 195 Zák. práce v znení do 31.12.2003, ktorý jasne určuje ako sa vypočítava náhrada za stratu na zárobku a v ods. 4. za akých okolností je možné krátenie tejto náhrady“.*

Sťažovateľ namietal aj skutočnosť, že okresný súd porušil § 195 ods. 1 Zákonníka práce, pretože mu „od vypočítanej náhrady odpočítal všetky zvýšenia (...) invalidného úrazového dôchodku“.

Krajský súd rozsudkom č. k. 19 Co 297/2006-172 z 1. februára 2007 napadnutý rozsudok okresného súdu potvrdil.

V odôvodnení svojho rozhodnutia sa krajský súd opätovne oprel o už citované rozhodnutie najvyššieho súdu. Uviedol, že „okresný súd dostatočne zistil skutkový stav veci, vykonané dokazovanie vyhodnotil podľa zásad uvedených v ust. § 132 O. s. p. a na zistený skutkový stav aplikoval správne právne normy. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá ust. § 157 ods. 2 O. s. p. (...). Navrhovateľ v odvolaní ani nenamieta zistený skutkový stav veci, ako odvolací dôvod uplatňuje nesprávne právne posúdenie veci (§ 205 ods. 2 písm. f) O. s. p.). Rozhodnutie je v súlade s ustálenými právnymi názormi v rozhodovacej činnosti súdov.“.

Krajský súd ďalej dôvodil, že „okresný súd správne v súlade s výsledkami vykonaného dokazovania ustálil výšku priemerného pravdepodobného zárobku (pri určení náhrady okresný súd správne vychádzal z priemerného zárobku pred vznikom škody s prihliadnutím k valorizácii) a zohľadnil čiastočný invalidný dôchodok navrhovateľa a v období, keď bol nezamestnaný, aj tzv. fiktívny zárobok navrhovateľa, ktorý by vzhľadom na svoj zdravotný stav v dôsledku pracovného úrazu mohol so zvyškom svojho pracovného potenciálu dosiahnuť“.

K námietke sťažovateľa týkajúcej sa započítania zvýšenia čiastočného invalidného dôchodku do výpočtu náhrady za stratu na zárobku krajský súd uviedol, že „okresný súd správne neprihliadal na zvýšenie invalidného dôchodku, prihliadol len na jeho úpravu“.

Sťažovateľ vidí porušenie svojho základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v tom, že konajúce všeobecné súdy porušili ustanovenie § 195 ods. 1 Zákonníka práce, „ktorý presne určuje, že z hrubého priemerného valorizovaného zárobku sa odpočítava iba zárobok pracovníka a poberaný invalidný dôchodok. V uvedenom zákone nie je žiadnej

zmienky o započítavaní pravdepodobného zárobku ako to urobili oba sudy (...). Podľa ods. 4. cit. §-u sa môže do náhrady započítať iba taký zárobok, ktorý by som dosiahol pri práci ktorá mi bola zabezpečená a ktorú som odmietol vykonávať. Mne však žiadna práca ponúknutá nebola.“.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky vydané v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 568/00, ktorým tento zrušil rozhodnutie Krajského súdu v Ostrave a Okresného súdu vo Frýdku – Místku, *„pretože do náhrady za stratu na zárobku podľa §-u 195 započítali pravdepodobný zárobok“.* Podľa názoru sťažovateľa toto rozhodnutie vzhľadom na rovnaký text Zákonníka práce v Českej republike i Slovenskej republike *„treba brať za precedens v tejto otázke“.*

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd:

„1. Zrušil rozsudok Okresného súdu v Prievidzi č. 12 C 42/2001 ako aj rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. 19 C 297/2006 zo dňa 1. februára 2007.

2. Prikázal Okresnému súdu, aby vo veci znova konal a vyniesol spravodlivý rozsudok, ktorý bude v súlade s ustanovením §-u 195 Zákonníka práce č. 65/1965 Zb.

3. Ukladá Krajskému súdu v Trenčíne zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia za túto sťažnosť vo výške 14.656.- Sk.“

II.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže

ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K posudzovanej sťažnosti ústavný súd v prvom rade považuje za potrebné uviesť, že pri jeho rozhodovaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy sa uplatňuje viazanosť sťažnostným návrhom (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Z formulácie petitu predloženej sťažnosti nevyplýva, že by sťažovateľ žiadal vyslovenie porušenia niektorého zo svojich práv alebo slobôd uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. Požaduje iba zrušenie označených rozhodnutí všeobecných súdov. Z koncepcie čl. 127 ods. 1 a 2 ústavy ústavný súd vyvodzuje záver, podľa ktorého zrušenie napadnutého rozhodnutia prichádza do úvahy, len ak sťažovateľ žiada súčasne aj vyslovenie porušenia niektorého z práv alebo slobôd uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy týmto rozhodnutím.

V súvislosti s nedostatkami vo formulácii sťažnostného petitu ústavný súd zdôrazňuje, že sťažovateľ je zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom tak, ako to vyžaduje zákon o ústavnom súde.

Ústavný súd však berúc do úvahy obsah predmetnej sťažnosti i jej formálne označenie dospel k záveru, že sťažovateľ namieta porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy rozhodnutiami všeobecných súdov konkretizovanými v sťažnostnom návrhu, a preto sa v rámci predbežného prerokovania touto námietkou zaoberal.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu okrem iného aj postupom a rozhodnutím okresného súdu v označenom konaní. Ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru (IV. ÚS 65/02, II. ÚS 147/02, II. ÚS 148/02, IV. ÚS 128/04), ktorou vyvodzuje z čl. 127 ods. 1 ústavy dôsledné uplatňovanie princípu subsidiarity brániaceho ústavnému súdu poskytovať ochranu právam uvedeným v tejto ústavnej norme, ak poskytovanie takej ochrany prináleží inému súdu.

V okolnostiach posudzovaného postupu a rozhodnutia okresného súdu možno jednoznačne konštatovať, že ochranu sťažovateľom namietanému základnému právu na súdnu ochranu bol oprávnený poskytnúť, a na základe sťažovateľom podaného odvolania aj poskytol, krajský súd v rámci konania o riadnom opravnom prostriedku – odvolaní.

Preto v tejto časti ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľa vzhľadom na nedostatok svojej právomoci na rozhodovanie o nej.

K časti sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy postupom a rozhodnutím krajského súdu vo veci sp. zn. 19 Co 297/2006 ústavný súd uvádza, že o zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Teda úloha ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní návrhu nespočíva v tom, aby určil, či preskúmanie veci predloženej navrhovateľom odhalí existenciu porušenia niektorého z práv alebo slobôd zaručených ústavou, ale spočíva len v tom, aby určil, či toto preskúmanie vylúči akúkoľvek možnosť existencie takéhoto porušenia. Ústavný súd teda môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00).

Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Z obsahu sťažnosti i z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd zistil, že jadrom sporu pred všeobecnými súdmi bola otázka krátenia náhrady za stratu na zárobku po skončení dočasnej práceneschopnosti vyplácanej sťažovateľovi o tzv. fiktívny (predpokladaný) zárobok. Strata na zárobku vznikla podľa sťažovateľa kvôli zníženej pracovnej schopnosti následkom pracovného úrazu.

Ťažiskovým argumentom sťažovateľa bolo tvrdenie, že subjekty vyplácajúce náhradu za stratu na zárobku (poisťovne) mu túto náhradu krátili okrem iného aj o sumu fiktívneho zárobku v čase, keď bol nezamestnaný a nedokázal si nájsť prácu výlučne

z dôvodu zníženej pracovnej schopnosti spôsobenej pracovným úrazom. Porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu tak vidí sťažovateľ v tom, že krajský súd pri svojom rozhodovaní o podanom odvolaní nevzal do úvahy neschopnosť sťažovateľa nájsť si po skončení pracovného pomeru u zamestnávateľa, u ktorého utrpel pracovný úraz s trvalými následkami, zamestnanie, pričom táto neschopnosť bola spôsobená výlučne zdravotným handicapom vyvolaným pracovným úrazom. Sťažovateľ pritom na podporu svojho tvrdenia poukázal na niektoré rozhodnutia súdov.

Fiktívny (predpokladaný) zárobok je suma zárobku, ktorú by poškodený zamestnanec mohol dosahovať zo zamestnania zodpovedajúceho jeho pracovnej schopnosti, avšak ju nedosahuje, pretože jeho nezamestnanosť je spôsobená skutočnosťami, za ktoré predchádzajúci zamestnávateľ zodpovedný za pokles pracovnej schopnosti nenesie objektívnu zodpovednosť podľa ustanovení § 190 a nasledujúcich Zákonníka práce. Inými slovami, ide o taký pokles zárobku zamestnanca po skončení práceneschopnosti a následnej strate zamestnania, ktorý nie je v priamej príčinnej súvislosti so škodovou udalosťou (pracovný úraz).

Ústavný súd zastáva názor, že v prípade, ak by nezamestnanosť sťažovateľa skutočne bola spôsobená neochotou potencionálnych zamestnávateľov zamestnať ho výlučne pre jeho zdravotné znevýhodnenie oproti iným uchádzačom o zamestnanie, potom niet dôvodu, aby pri určovaní sumy vyplácanej náhrady za stratu na zárobku v dôsledku pracovného úrazu bol zohľadňovaný aj tzv. fiktívny (pravdepodobný) zárobok.

V tejto súvislosti sťažovateľ poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky vydané v konaní vedenom pod sp. zn. IV. ÚS 568/00, ktoré vychádzalo z podobného skutkového stavu. Z tohto rozhodnutia však jednoznačne vyplýva, že v konaniach, v ktorých je sporné práve zohľadňovanie fiktívneho zárobku pri výpočte výšky náhrady za stratu na zárobku uhrádzanej nezamestnanej osobe, treba skúmať, *„či nemožnosť získať nové zamestnanie je spôsobená všeobecnou nezamestnanosťou, alebo či je daná práve a len dôsledkom onemocnenia chorobou z povolania“*. Zároveň však Ústavný súd Českej republiky vychádzal zo záveru, že tieto rozhodné okolnosti musia byť v konaní dokazovaním riadne objasnené a preukázané.

Odhlídnuc od toho, že ústavný súd nie je žiadnym spôsobom viazaný rozhodnutiami súdov iných štátov, v danom prípade aj podľa názoru ústavného súdu je nevyhnutné, aby v súdnom konaní bolo jednoznačne preukázané, že nezamestnaná osoba nemala možnosť nájsť si nové zamestnanie iba z dôvodu zdravotného postihnutia vyvolaného následkami pracovného úrazu. V takom prípade zamestnávateľ zodpovedný za pracovný úraz nie je oprávnený krátiť poskytovanú náhradu za stratu na zárobku o fiktívny zárobok. Ak by v súdnom konaní o takomto spore všeobecný súd neakceptoval uvedený právny názor, bol by daný dôvod, aby ústavný súd mohol konštatovať porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd z vyžiadaného súdneho spisu zistil, že sťažovateľ na pojednávaní 11. apríla 2005 predložil okresnému súdu „*odpovede potencionálnych zamestnávateľov, u ktorých sa uchádzal o prácu, (...)*“ (č. l. 88). Tieto odpovede doručené sťažovateľovi v období od 19. marca 2001 do 10. decembra 2001 sú v súdnom spise evidované na č. l. 67, 68 a 71 – 75. Ústavný súd z nich zistil, že jednotliví zamestnávatelia nevyhoveli žiadosti sťažovateľa o zamestnanie z dôvodov celkového nedostatku pracovných miest, nie pre jeho zdravotnú nespôsobilosť. Svedčia o tom formulácie odpovedí, ako „*V súčasnej dobe nemôžeme Vašej žiadosti vyhovieť*“, „*nemáme žiadne voľné miesto*“, „*všetky mužské pracovné miesta sú obsadené*“, alebo „*Vašej žiadosti (...) momentálne nemôžeme vyhovieť*“. Ak teda sťažovateľ v prvostupňovom i odvolacom konaní tvrdil, že dôvodom jeho neúspechu pri hľadaní nového zamestnania bolo výlučne zdravotné postihnutie v dôsledku pracovného úrazu, potom bolo základným predpokladom jeho úspechu v konaní unesenie dôkazného bremena týkajúceho sa tohto tvrdenia, k čomu však podľa obsahu súdneho spisu nedošlo, preto okresný súd i krajský súd pri rozhodovaní správne vychádzali z právneho záveru vysloveného najvyšším súdom v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cdo 93/03, podľa ktorého „*pokiaľ sa poškodený zamestnanec nemôže zamestnať v inom zamestnaní, ktoré by zodpovedalo jeho v dôsledku choroby z povolania alebo pracovného úrazu zníženej pracovnej schopnosti len pre nedostatok pracovných príležitostí, nie je strata na jeho zárobku spôsobená v príčinnej súvislosti s pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, ale situáciou na trhu práce. (...) Nedostatok vhodných pracovných príležitostí je objektívnou okolnosťou a postihuje všetkých zamestnancov bez ohľadu na to, či ich pracovná*

spôsobilosť bola znížená pracovným úrazom alebo chorobou z povolania, prípadne z iných príčin.“.

Ústavný súd konštatuje, že v rámci predbežného prerokovania sťažnosti nezistil ústavne relevantnú súvislosť medzi sťažovateľom označeným základným právom a namietaným rozhodnutím krajského súdu ani žiadne ďalšie okolnosti na vyvodenie záveru, že skutkové alebo právne závery tvoriace podklad rozhodnutia krajského súdu, ktorým potvrdil prvostupňový rozsudok okresného súdu, sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). V okolnostiach posudzovaného prípadu by tak meritórne rozhodovanie o predmetnej sťažnosti nemohlo viesť ku konštatovaniu porušenia základného práva zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, preto ústavný súd v tejto časti sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 29. apríla 2008